

Romanlæsning – når de digitale medier slukkes

Oplæg på Munkebjergkonferencen d. 21. november 2019

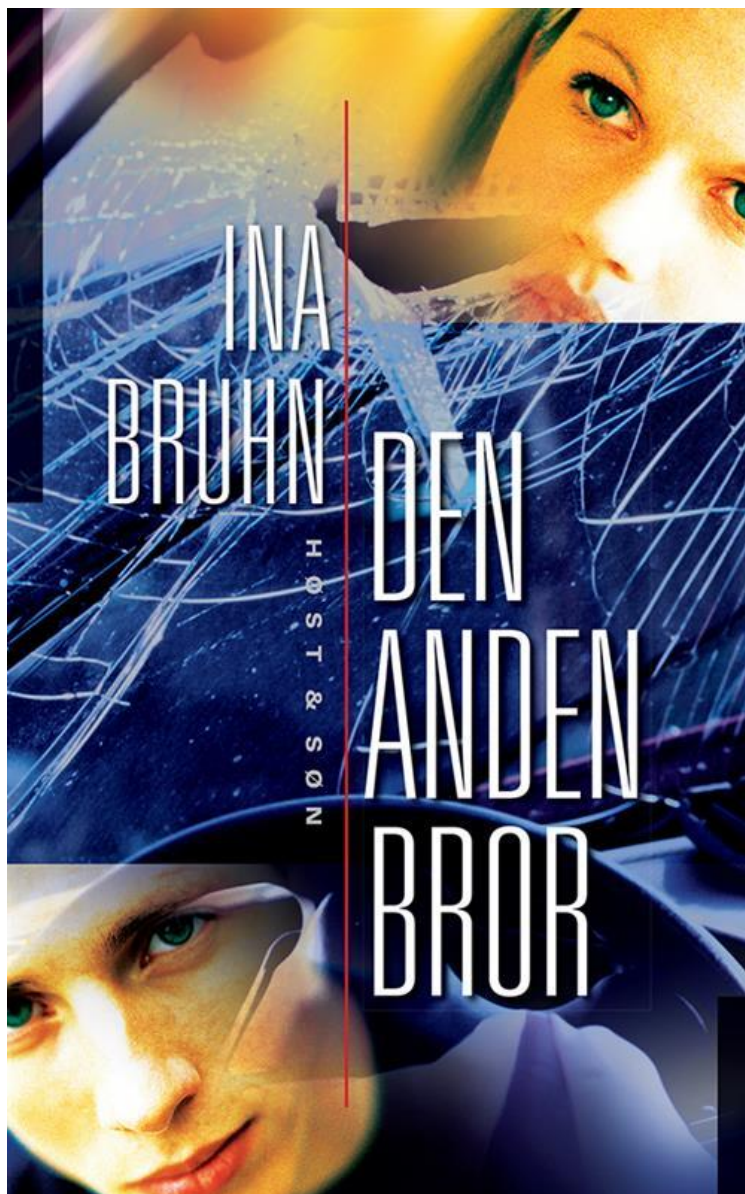
Af ph.d.-studerende Kristiane Hauer

Københavns Universitet/Københavns Professionshøjskole

Ph.d.-projekt om LÆSNING OG FORDYBELSE

- En undersøgelse af romanlæsning i 8. klasse med særlig fokus på relationen mellem dybdelæsning og faglig fordybelse

ROMANJAGT

- Jagten på den gode læseoplevelse

Forløb i dansk
(ca. 14 lektioner)

Af Kristiane Hauer

Forskningsdesign

Dataindsamling i to faser:

1. 4 ugers observationsfase under værklæsningen af ungdomsromanen *Den anden bror* af Ina Bruhn (2004).
2. 4 ugers interventionsfase, der tager afsæt i det til projektet udviklede forløb *Romanjagt – jagten på den gode læseoplevelse*, hvor eleverne guides til at udvælge og fordybe sig i læsningen af en selvvalgt roman.

Datatyper: Klasseobservationer, kvalitative interviews, spørgeskemaer, elevprodukter (f.eks. Læselogs), testresultater (Nationale læsetest mm.).

Hvilket medie kan du bedst lide at læse på? På skærm/e-bog, på papir eller på lydbog? Skriv gerne en begrundelse for dit svar:

Det er roligere og jeg kan bedre koncentrere mig.

Jeg kan bedre lide at sidde med en rigtig bog i hånden.

Man kan leve sig mere ind i historien og det er også hyggeligere og så kommer man lidt væk fra skærmen.

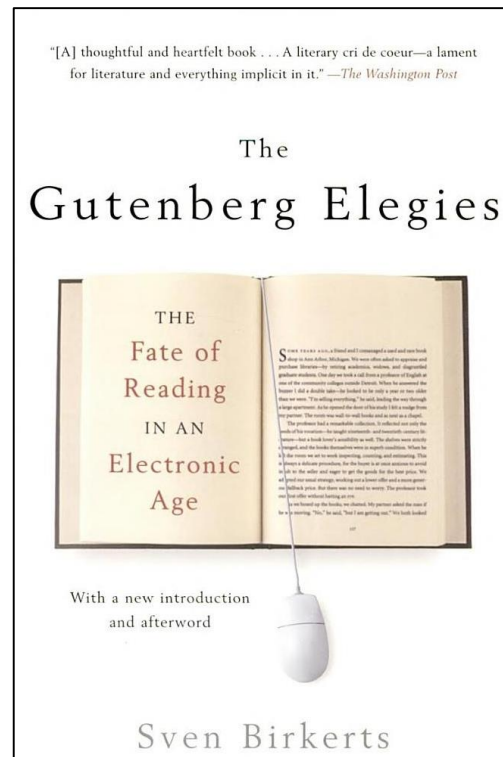
Jeg har et større overblik over bogen og om hvor meget jeg læser.

Jeg er faktisk ikke helt sikker det er bare sådan jeg gør det.

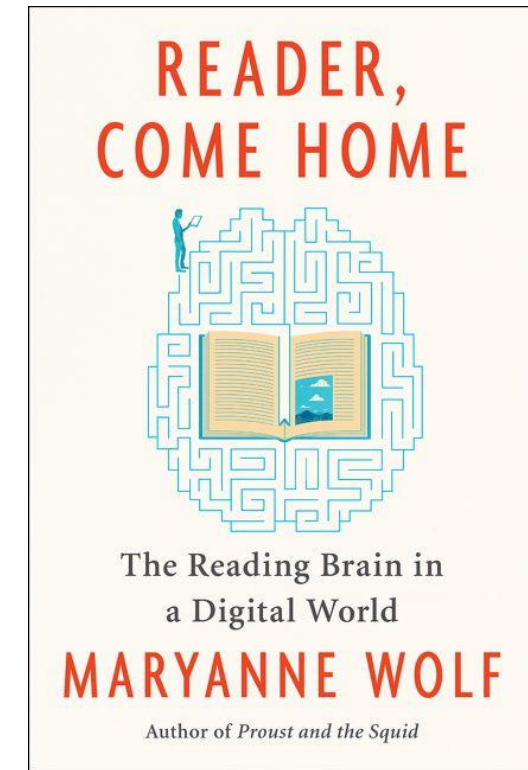
Deep Reading

"... reading of long and potentially complex, linear texts requiring sustained mental focus over an extended period of time..."

(E-READ, Mangen m.fl. 2014, s. 5).

1994

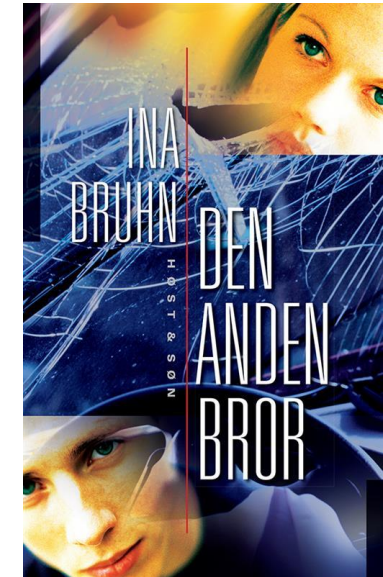

2018

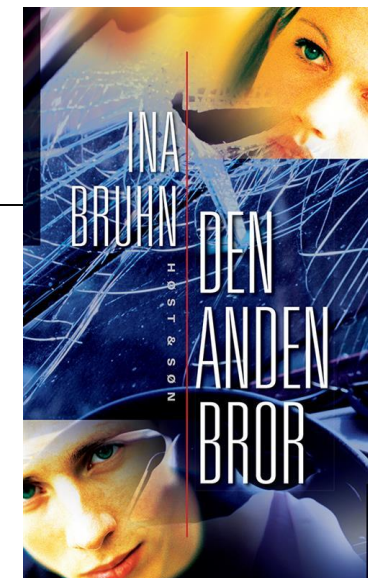
Stillelæsning i klassen

Forskellig klassekultur:

- 8. U: Ro, stilhed, læsning på egne pladser ved tomandsborde.
- 8. H: Elever sætter sig i vennegrupper, ofte tæt på hinanden, moderat ro, moderat brug af høretelefoner (deles).
- 8. P: Uro (drengegruppen), læsning på egne pladser i bordgrupper, udpræget brug af høretelefoner, enkelte elever for lov til at forlade klassen.

Læselog

LÆSELOG – MENS DU LÆSER

OPGAVE:

1. Du skal beskrive, hvilke oplevelser og følelser du får under læsningen.
2. Du skal notere vigtige tekststeder – husk side og linjetal.
3. Du skal skrive stikord til hvert kapitel eller afsnit i din læselog.
4. Du skal "skygge" mindst en fiktiv person i teksten og notere vigtige tekststeder i forholdt til den valgte fiktive person.
5. Du skal notere svære ord og udtryk.

Facetter af litterær dybdelæsning

Betegnelse	Dybdelæsning (Deep Reading)	Opslugt læsning (Absorbed Reading)	Nærlæsning (Close Reading)
Domæne	Kognitivt	Affektivt	Analytisk
Modus	Fokuseret	Indlevet	Reflekteret
Fokusområde	Læsepraksis	Læselyst	Fortolkning

LÆSESITUATION

Betegnelse	Dybdelæsning (Deep Reading)	Opslugt læsning (Absorbed Reading)	Nærlæsning (Close Reading)
Domæne	Kognitivt	Affektivt	Analytisk
Modus	Fokuseret	Indlevet	Reflekteret
Fokusområde	Læsepraksis	Læselyst	Fortolkning

Musik i ørerne under læsning

Interviewer: Jeg kan se du sad og hørte musik imens. Er det rigtigt? Hvorfor gjorde du det?

Elev 1: Det er fordi der er meget larm rundt omkring. Det synes jeg altid der er.

Interviewer: Hvad hører du så for noget musik?

Elev 1: Øh. Det ved jeg ikke. Sådan lidt blandet. Sådan en eller anden playliste. Derinde på Spotify.

Interviewer: Men jeg ved faktisk ikke om du læser.

Elev 2: Jeg læste 7 sider på en halv time (griner).

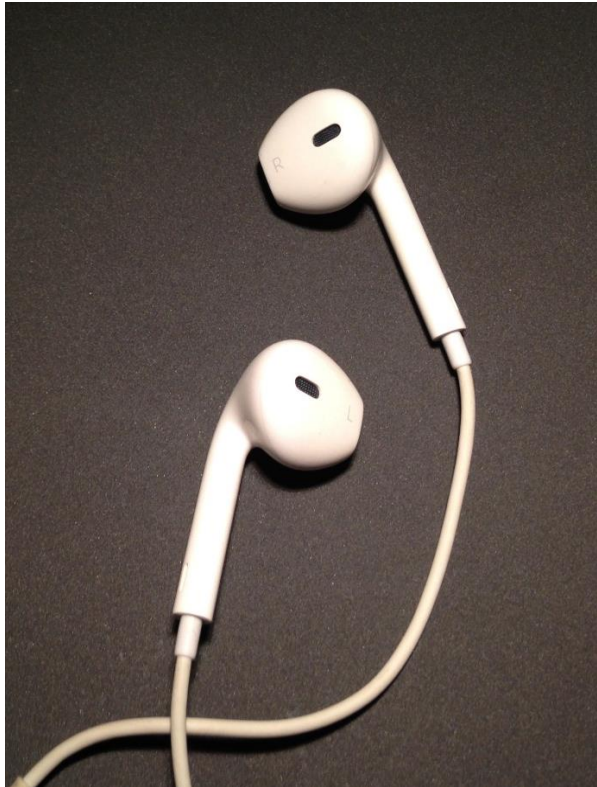
Interviewer: Og jeg tænker faktisk om du mere hører musik eller faktisk bare er på nettet.

Elev 2: Jeg har den åben, men jeg hører kun musik derpå, jeg har svært ved at læse...

Interviewer: Så sidder du bare og høre musik?

Elev 2: ...og så læser jeg lidt engang imellem.

Optline (optional line)

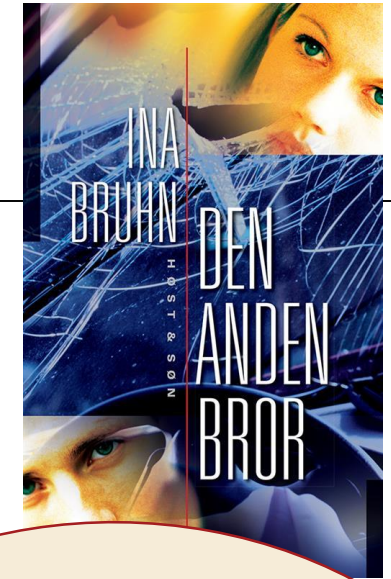

Anette Prehn:

” Optline (optional line) er den mellemtilstand, hvor adgangen til nettet ligger som en latent mulighed”.

www.b.dk/kronikker/net-zapperi-oedelaegger-indlaeringen

Læselog hæmmer fordybet læsning

LÆSELOG – MEN

OPGAVE:

Det er irriterende, at man skal lave opgaver til det, at man ikke bare kan læse det [...] Jeg vil hellere bare læse

1. Du skal be... det hele. ... du får under
2. Du skal notere ... side og linjetal
3. Du skal skrive stikord ... kapitel eller afsnit i din læ
4. Du skal "skygge" mindst en fiktiv person i teksten ... forholdt til den valgte fiktive person.
5. Du skal notere svære ord og udtryk.

Det er mere sådan, at man på en måde skimmer det efter, hvad det er man har valgt for én man skal sådan udspionere på en måde. I stedet for, at man sådan fuldt læser det.

Erfaringer fra dataindsamlingen i 1. romanforløb blev i 2. forløb omsat til:

A: Indarbejdelse af refleksionsopgaver, der omhandler spørgsmålet om opmærksomhed under læsning.

B: Fokus på, hvorledes digitale og ikke-digitale læringsredskaber indgår i forløbet, så de fremmer en fordybet læseoplevelse hos eleverne.

Romanjagt – jagten på den gode læseoplevelse

Læringsmål

- Jeg kan udvælge, anskaffe og læse en roman, der interesserer mig.
- Jeg kan vurdere, på hvilken måde jeg bedst læser romanen.
- Jeg kan fokuseret gennemlæse hele romanen.
- Jeg kan fortælle andre om min læseoplevelse.
- Jeg kan mundtligt og skriftligt præsentere romanen for andre.

MIT LÆSERPROFIL-KORT

Navn: _____

Dit læserprofil-kort skal du tage med, næste gang du skal på biblioteket. Kortet skal hjælpe dig til – sammen med en bibliotekar – at finde en roman, du vil synes om at læse. Du skal derfor tænke grundigt over, hvad du skriver på kortet.

EMNER JEG GERNE VIL LÆSE OM (skriv 3-10 stikord)

Fx vampyrer, kærlighed, mysterier, problemer med forældre...

GENRER JEG GERNE VIL LÆSE I (skriv mindst 1)

Fx gys, fantasy, krimi, spænding, realisme...

FORFATTERNAVN OG TITEL PÅ ROMANER JEG GERNE VIL LÆSE (3-5 stk.)

Forfatter _____ Titel: _____

Forfatter _____ Titel: _____

Forfatter _____ Titel: _____

Forfatter _____ Titel: _____

Forfatter _____ Titel: _____

JEG VIL GERNE LÆSE ROMANER (sæt gerne flere krydser)

Fra børneafdelingen ____

Fra ungdomsafdelingen ____

Fra voksenafdelingen ____

JEG MÅ GERNE LÆSE EN KORT ROMAN – FX FRA LÆSELYNSERIEN

Ja __ Nej__

Foldere og hjemmesider anbefalet af biblioteket

<https://www.deungesord.dk/>

<https://bibliotekattensboeger.com/>

<https://bibliotekattensboeger.com/yderligere-inspiration-til-boger-og-bogting/andre-danske-bogblogs/>

<http://www.boggnasker.dk/>

<https://www.facebook.com/gyldendalung/>

<http://love-books.dk/>

Tilgange til 'bogjagten' i de tre klasser

- 8. U: Interesse for bogkassen, eleverne rejste sig fra deres pladser, spontant samtale blandt eleverne om bøger, de havde læst.
- 8. H: Fokus på digital litteratursøgning. Individuelt, koncentreret arbejde i klassen.
- 8. P: Elever, med interesse for litteratur, fik ny inspiration fra foldere.

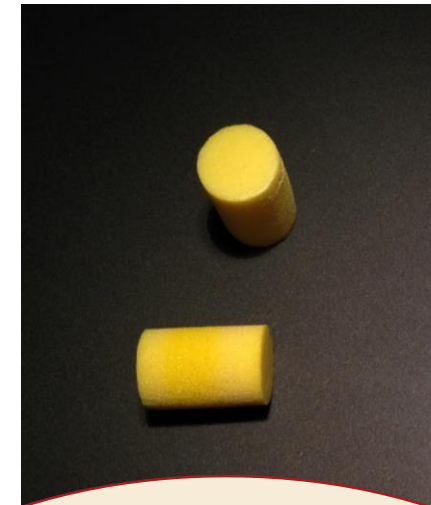

Læsning med ørepropper

Tænkeskrivning:

Hvordan var min oplevelse af at læse offline?

- Det var faktisk rigtig rart. Ørepropperne virkede ikke rigtigt, men der var meget stille alligevel. Man fokuserede meget bedre og jeg blev faktisk helt træt. Jeg kunne bedre leve mig ind i bogen, da der var helt ro. Normalt plejer jeg at høre noget stille og rolig musik, men kan godt se nu at der bare skal være helt ro. Det vil jeg gerne prøve at gøre derhjemme når jeg læser.

Jeg kunne ikke lide at læse med ørepropper for jeg kunne hører mig selv trække vejret og det var ubehageligt [...].

Det var mærkeligt fordi der var helt stille.

Opsummering

Hvis man ønsker, at eleverne skal fordybe sig i den længere, sammenhængende læsning på papir (= deep reading), skal man være opmærksom på rammesætningen af læsesituationen – herunder i høj grad de digitale mediers tilstedeværelse i baggrunden eller sideløbende med læseakten.

Romanlæsning i skolen rummer potentiale til at arbejde eksplicit med elevernes opmærksomhed, herunder bevidsthed om betydningen af at være offline, online, optline (= digital dannelse).

Referencer:

Birkerts, S. (2006). *The Gutenberg Elegies: The Fate of Reading in an Electronic Age*, Faber & Faber (1994)

Bruhn, I. (2004). *Den anden bror*, Høst & Søn.

Hauer, K. (2017) "Lystlæsning skal styrke fordybelsen i gymnasiet", Nationalt Videncenter for Læsning <http://www.videnomlaesning.dk/aktuelt/nyheder/2017/lystlaesning-skal-styrke-fordybelsen-i-gymnasiet/>

Hauer, K (2017). "Et år med Lystlæsning på Falkonergårdnes Gymnasium", *Dansknoter*, nr. 3 2017, s. 52-55

Hauer, K. (2018). Lystlæsning i gymnasiet, *Viden om Literacy*, nr. 24 (Tema: Unges tekstverdener), Nationalt Videncenter for Læsning

https://videnomlaesning.dk/media/2572/24_kristiane-hauer_2.pdf

Hauer, K. (2018). Opslugt, dybt, nært – om romanlæsning i danskundervisningen, *Viden om Literacy*, nr. 24 (Tema: Unges tekstverdener), Nationalt Videncenter for Læsning

https://www.videnomlaesning.dk/media/2571/24_kristiane-hauer_1.pdf

Mangen, A. m.fl. (2014). *Evolution of Reading in the Age of Digitization (E-READ) – Memorandum of Understanding*, COST Action IS14014.

Mangen, A. m.fl. (2013-a). Reading linear texts on paper versus computer screen: Effects on reading comprehension, *International Journal of Educational Research*, Elsevier, 58, p. 61–68

Mangen, A. (2013-b). Empirisk forskning på den litterære leseoplevelsen, in *Litteratursosiologiske perspektiv*, Oslo Universitetsforlag, 361-386.

Mangen, A. (2016). What hands may tell us about reading and writing, *Educational Theory*, Vol. 66, 4, Boards of Trustees University of Illinois, p. 457-477.

Prehn, A. (2014). *Net-zapperi ødelægger indlæringen*, Kronik, Berlingske, 28. marts, <https://www.berlingske.dk/kronikker/net-zapperi-oedelaegger-indlaeringen>

Rosenblatt, L. (1994). *The Reader the Text the Poem: The Transactional Theory of Literary Work*. Southern Illinois University Press (1978)

Wolf, M. & Barzillai, M.(2009). The Importance of Deep reading – What will it take for the next generation to read thoughtfully – both in print and online?, in: *Educational Leadership*, 66, nr. 6.

https://www.mbaea.org/documents/resources/Educational_Leadership_Article_The_D87FE2BC4E7AD.pdf

Wolf, M. (2008). *Proust and the Squid – The Story and Science of the Reading Brain*. Icon Books.

Wolf, M. (2016). *Tales of Literacy for the 21st Century*. Oxford.

Wolf, M. (2018). *Reader, Come Home*. Harper.